

בית כנסת קיבוץ גלילות
נוסד 1975 רז"ה האזנים ויגד 5 ראשיל"צ

כולל רב פעלים "בן איש חי"

בראשות הרצה"ג חנן קבלן שליט"א
יוצא לאור ע"י אברכי הכולל הי"ו

מפטירין: "כה אמר האל"

מברכין החודש-מרחשון (ד,ה)

המולד ליל ד' בשעה: 1:54(8) לפנות בוקר

א"א צדקתך / שבת שלום!

בְּרֵאשִׁית

כניסת שבת: 17:46

מוצאי שבת: 18:42

מוצאי שבת ר"ת: 19:18

בהזרה לגן עדן

שיש והעין שרוצה הכל ועוד קצת ואף פעם לא שבעה. הריצה הבלתי פוסקת אחרי כל תאוה היא שממיתה,

הרבה אנשים שואלים, למה כל כך רע כאן, למה כל כך עצוב וקר בעולמו של הבורא הכל יכול, למה הוא לא מתערב ומסדר הכל, ורבותינו עונים על כך במשנה, [והתשובה שלהם מתמצתת את שלשת התשובות שקראנו למעלה]

1. הקנאה, 2. והתאוה, 3. והכבוד - מוציאים את האדם מן העולם. (הקנאה - זה הרצון להיות כמו אלוהים, התאוה - לרצות את העץ כאן ועכשיו ולא לחכות בסבלנות, והכבוד - שיהיה לי הכל ואז אני אהיה מכובד) עולמו של ה' כמו שמופיע בבריאה הוא עולם נפלא, אבל אתה מה לעשות בחרת לא לבקר בכלל בעולמו, כי אתה עסוק כל היום בעולמך, בתוך בועה של קנאה כבוד ותאוה, אז מה הפלא שלא נעים שם, צא מעצמך רק לרגע ותראה איך העולם נפלא ...

וזו בעצם הנקודה שבסיפור, אלוהים היה פה אבל אנחנו סילקנו אותו, בקשנו לתפוס פיקוד ושלא יתערב, רצינו כל כך לשלוט שאלוהים פינה בשבילנו את הבמה, אם אתה כל כך רוצה ונדמה לך שאתה יכול הוא אמר לאדם, קח תשלוט אתה, והאדם מאז ועד היום, עוד לא הניח לשניה את הידיים מההגה, והוא לוחץ על הגז במלוא העוצמה...

טוב אז כאן אני שואל סעיפי האשמה ברורים וחדים, קנאה, תאוה, כבוד, בסדר אבל חביבי זה האדם, אלו החומרים מהם מורכבים אני ואתה, אז מה בדיוק מצפים שלא נרצה כלום? שכל היום נחכה בסבלנות בפינה, ונעשה קולות של שטיח ורצפה? עצם השאלה מעידה על בלבול, ואולי על חוסר יושרה, בואו לא נקצין דברים כי זה ברור שבכל נקודה יש טוב ורע, הבעיה שאנחנו לא בדיוק מבדילים ביניהם, משהו זוכר את שמו של העץ הנורא: עץ הדעת טוב ...

רק עץ אחד קטן יכול להוציא אותנו מהבוץ הזה, קוראים לו עץ החיים, כמו טובע בים שנאחז בעץ כדאי שנחפש אותו טוב ונחזיק בו, רק איפה העץ הזה, איפה? שלמה המלך החכם מכל אדם גילה לנו את הסוד, ואנחנו שרים אותו כל פתיחת ספר תורה, עץ חיים היא למחזיקים בה... עץ החיים אותו אנחנו מחפשים שיעזור לנו לנווט בתוך הים המבלבל הזה של הטוב והרע, נמצא בתורה, כל הגבולות מתי קנאה ורצון להתעלות בעוד דרגה זה טוב, ומתי זה כבר רע, הכל כתוב שם במדויק ואותו דבר בדיוק בכל עניין ומידה... אז רוצו מהר לפני שיגמר, ותחזיקו חזק חזק, כי "עץ חיים היא למחזיקים בה..." (הרה"ג ניר אריאל שליט"א)

שבת שלום!

להתחיל מבראשית זה תמיד מרגיע, כשהכל טהור ורק מפציע, עם שמים כחולים ושמש מאירה, עם כוכבים וארץ שרק עכשיו מתחילה, עם נחלים שמפכים בדממה מדהימה, עם צומח רענן וציפורים מצייצות, עם חופים של ים מלאים הפתעות, דגים ואלמוגים בצבעים מרהיבים, ועוד כל מיני מראות מפעימים, והכל נתון במתנה מאלוהים.

נדמה לי שאת הקריאה בתורה צריך להפסיק כאן, לפחות פרשה אחת שבה יהיה הכל תמים ונפלא, בחייכם את הבלגאן של האדם תשאירו לפרשה אחרת, שלפחות פרשה אחת תהיה נקיה ולא מתוסבכת, אבל מה לעשות, בלי שנבין מה ואיך, נכנס לנו יצור שהפר את כל האיזון הנפלא הזה, לא זה לא היה דינוזאור שדרך על הכל ברגל גסה, נעים להכיר, זה אדם הראשון שזה אני ואתה!

כל היופי וההדר הזה נועדים בשבילו, הפרה שרועה באחו לא מתלהבת מהנוף, היא לא מישירה מבט אל האופק, האדם הוא נזר הבריאה, הוא חתן האירוע, הכל בשבילו, אבל הוא מחליט להרוס את המסיבה.

והחלק הזה של התפוח והנחש, משגע אותי כל פעם מחדש כשקוראים את הפרשה, מה היה שם בדיוק, מה קרה? על מה המהומה? מה זה העץ הזה עם הטוב והרע, אפילו השם שלו מבלבל, לא הבנתי אם הוא טוב או רע חפתי בספרים ונברתי, הפכתי והפכתי בכל פיסת מידע, אבל העסק הזה כל כך סבוך ולא ברור, עמוק מיני ים עם הרבה סודות, ואצלי שאלה אחת: לא הבנתי כלום, ספרו לי בבקשה שוב ושוב ושוב מה בדיוק היה...

גם אחרי שקראתי מורה נבוכים, ועוד הרבה ספרים מעמיקים, לא הרגשתי שבע, דבר אחד אולי הבנתי ואלו נקודות ברורות:

1. שהאדם רוצה להיות אלוהים, אפילו היום יש אנשים שלא זנחו את הרעיון, וברור שהנקודה הזאת היא נקודה מכשילה, הגאווה והרגשת האני, אני אקבע, אני אוביל, אני אנווט, היא מתכון לאבדון והדרך לנפילה, ברור למה החידלון מופיע בסוף המסלול...

2. סבלנות, המקובלים אומרים שאדם הראשון היה צריך להמתין רק עד כניסת השבת, ואז יאכל מעץ הדעת בהיתר, טוב, סבלנות זו גם נקודה מכשילה, תסתכלו על הכביש ותבינו איך הדרך הזו הכי מהירה לגירוש מהעולם...

3. בעלי המוסר אומרים שזו התאוה, יש לו עולם מלא, והוא רוצה דווקא ממה שאי אפשר, חוסר שביעות רצון ממה

"בראשית": מביא רש"י: "אמר רבי יצחק" רמז לרבי יצחק אביו, ופתח בזה את פירושו לתורה כדי ללמד חשיבות כיבוד אב. וממשיך: "לא היה צריך להתחיל התורה אלא (שמות יב, ב) מהחודש הזה לכם, שהיא מצוה ראשונה נצטוו ישראל, ומה טעם פתח בבראשית" שאין בה מצוות כלל, אלא רק סיפורי אמונה ארוכים, מה רצה ללמדנו ה'?

והתשובה לזה: "משום כח מעשי הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים (תהלים), שאם יאמרו אומות העולם לישראל ליסטים אתם, שכבשתם ארצות שבעה גוים, הם (ישראל) אומרים להם כל הארץ של הקדוש ברוך הוא היא, הוא בראה ונתנה לאשר ישר בעיניו, ברצונו נתנה להם וברצונו נטלה מהם ונתנה לנו": אולם אין זאת רק למען ידעו הגויים, אלא גם להעיר ישראל מתרדמתם, שכן "כח מעשיו הגיד לעמו" - ולא לגויים, להזהירם שמא יעברו על התורה ואז יתנו פתחון פה לאומות לדרוש את הארץ הטובה, בטענה שהפרו ישראל את חלקם בברית אשר כרתו עם הקב"ה.

"נעשה אדם": כתב רש"י דמשום הכי כתיב 'נעשה' לשון רבים, מלמד שנת'יעץ הקב"ה עם המלאכים, ומכאן יש ללמוד שהגדול כל יתגאה את עצמו, אלא יטול עצה מן הקטן ממנו.

לפי זה אפשר לבאר את הגמרא 'כל המתגאה כאילו עובד עבודה זרה', שיש לדקדק למה ממשיך גאות לעובד עבודה זרה דווקא. אלא שהמתגאה אינו לומד את הפסוק 'נעשה אדם' שנת'יעץ עם המלאכים ללמדנו שלא יתגאה, אם כן לשיטתו יש לטעות בפירוש הפסוק שחס ושלום שתי רשויות יש, לכן המתגאה כאלו עובד עבודה זרה. (חנוכת התורה)

"ויפח באפיו": בשעה שברא הקב"ה את אדה"ר, היה מוטל לפניו כגולם, אמר, באיזה מקום אני נופח בו נשמה, אם בפיו הוא מספר בו לשון הרע, אם בעיניו הוא מרמז בהן לדבר עבירה, אם באזניו הוא שומע בהן גדופין וחרופין, אלא אני רואה מקום יפה באדם שהוא דרך אפים, מה האף הזה פולט את הזוהמא וקולט ריח טוב, כך הצדיקים בורחים מן העבירה שריחה רע ומדבקין בדברי תורה שריחם נודף. (מדרש הגדול)

"ארור אתה מכל הבהמה": הנה כתב רש"י לעיל (א, כב) שלכן לא בירך השי"ת את החיות, כיון שהנחש עתיד להתקלל, ועל כן לא בירך את החיות, כדי שלא יהא הנחש בכלל הברכה ולפי זה נמצא, שעד שקרה המעשה של הנחש עם עץ הדעת, לא הבינו כל החיות למה הם לא נתברכו ומי הוא זה המעכב את ברכתם,

אולם כשהנחש חטא אז הבינו החיות למפרע, שהנחש הוא הסיבה שבעבורו לא נתברכו, ומאז יקללו כל החיות והבהמות את הנחש על כך שמונע מהם את הברכה (כמ"ש 'מונע בר יקבוהו לאום' משלי י"א) וכך יש לדרוש זאת בכתוב, "ארור אתה מכל הבהמה ומכל חית השדה", שכל הבהמות והחיות יקללו אותך, כי בגללך לא נתברכו. (אמרי שפר)

"על גחונך תלך": למה דווקא העונש הזה בא על הנחש. מפני שהוא היה הראשון שהשתמש בשקר בעולם, הסב לקדוש ברוך הוא דברים שלא אמרם, שאסור לנגוע בעץ הדעת, ושקר אין לו רגלים, כמובא בגמרא (שבת קד, ע"א) 'שיקרא לא קאי' ונתקלל מידה כנגד מידה שלא יהיו לו רגלים. (באר מים חיים)

"ולאדם אמר כי שמעת לקול אשתך": יש לומר שמכאן יש סמך על מה שאין מברכין בברכת השחר על כח חוש השמיעה כמו שמברכין ברכת 'פוקח עורים' על כח הראיה, כי כיון שעל ידי ששמע אדם הראשון לאשתו יצא מזה תקלה לכל העולם, וכיון שנצמח תקלה ע"י כח השמיעה אין ראוי לברך על זה. (מחזה אברהם)

"בזעת אפך תאכל לחם": אם בכדי לקיים את הקללה "בזעת אפך תאכל לחם" אדם משתדל יומם ולילה, כמה צריך הוא להשתדל בכדי להשיג את הברכה "ברוך הגבר אשר יבטח בה" (ירמיהו יז). (הגאון ר' יוסף זונדל מנובהרדוק זצ"ל)

"עץ פרי": הרמב"ן שואל למה התורה מזכירה רק "עץ פרי" ולא מזכירה "עצי סרק"? ותיירץ שבאמת מתחילה גם עצי סרק עשו פירות, וכאשר נתקללה האדמה הולידה עצי סרק ממש. בספר "אזנים לתורה" מבאר על דרך דרוש: "עץ סרק" בכלל עצי פרי הם, כי בהם העץ עצמו הוא הפרי ובני אדם נהנים ממנו, בונים מהעץ בתים כורתים מהם לעשות רהיטים, אופים וצולים על גחליו.

"בראשית ברא אלוקים את השמים ואת הארץ":

רבי יהודה הלוי מגדולי גאוני ומשוררי ספרד בתקופת תור הזהב שלה, היה לו שכן גוי שהיה חכם ומלומד ביותר, וגם הוא היה משורר גדול. גוי זה היה כופר והיה טוען שהעולם נברא מעצמו, הרבה ויכוחים נהל אתו רבי יהודה הלוי להוכיח כי העולם נברא על ידי בורא, אך הגוי לא קבל את דבריו.

פעם ישב הגוי וכתב שיר, כשהגיע לסיומה לא הצליח להעלות ברעיונו בתים שיסיימו את השיר כראוי, יצא לגינתו בתקוה כי האוויר הצח יעורר בו איזה רעיון טוב. באותו נכנס רבי יהודה הלוי לבקרו, ומצא על השולחן את השיר שהיה באמצע כתיבתו, התיישב רבי יהודה וכתב לו סיום מוצלח.

כשסיים לכתוב, נכנס הגוי והביט על הגיליון של השיר, ולמרבה הפליאה ראה שהשיר גמור, שאל הגוי: מי כתב את זה? אמר לו רבי יהודה: הדלת היתה פתוחה ונכנס חתול, כשנכנסתי נבהל החתול וקפץ על השולחן והדיו התהפך ונשפך על הגיליון, ובמקרה יצא סיום מוצלח לשיר. התקצף הגוי ואמר: איזה הבלים אתה מדבר, וכי יתכן שמדיו שנשפך יצא דבר כזה?

אמר לו רבי יהודה הלוי: ישמעו אוזניך מה שפך מדבר, אם כמה שורות בשיר אינם יכולים להיכתב בדרך מקרה מדיו שנשפך, איך עולם מופלא כל כך יכול להיברא מעצמו?!

"ויאמר ה' אל קין למה חרה לך": הגה"ק רבי חיים מבריסק זי"ע הסביר זאת על ידי שאלה ששאל אותו אדם אחד: מדוע כשהרב אוסר ומטריף בהמה שלמה ששווה סכום גדול, או שמטריף את כלי תשמישי הבית, אין מהרהרים אחרי הרב ומציינים לפסק דינו בלי הרהור כל שהוא, ואילו בדין תורה כשהרב מחייב אחד מבעלי הדין בסכום מסוים, מיד מתרעם הוא על הרב, שאינו יודע בטיב העולם, ויש לו הרגשה שנעשה לו עוול?

ענה ר' חיים: בפסק דין של טריפה, יהודי חרד וירא שמים מקבל עליו את הדין באהבה. אבל בדין ודברים בין שני יריבים התרעומות היא לא על זה שהוא הפסיד, אלא בזה שחברו הרוויח...

ואם כן זהו גם ההסבר במה ששאל הקב"ה את קין: על מה חרה לך, אם על זה שקרבנך לא נתקבל, או על זה שנתקבל קרבן אחיך, וזה כואב לך ביותר?

"והארץ היתה תוהו ובוהו": הגמרא (סנהדרין צ"א). המשיילה את הנשמה והגוף לשמים וארץ.

ועל סמך דברי הגמרא פירש רבינו הבן איש חי זי"ע את הפסוק שלפנינו. "והארץ היתה תוהו ובוהו" - האדם אובד עצות בגלל תאוות גופו. ומדוע? כי "חושך על פני תהום" - זהו יצר הרע המחשיך את פני הבריות, ועמל לדחות את האדם לתהום רבה על ידי העבירות. ומדי העצה כנגדו? "רוח אלוקים" - הוא היצר הטוב המלמד את האדם לשמוע בקול בורא. "מרחפת על פני המים" - אין מים אלא תורה. וכמאמר חכמינו: בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין. ועל ידי התורה יגבר כח היצר הטוב, ואז "ויאמר אלוקים יהי אור" - יזרח אור בנשמתו.

"וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאוד":

אמר רבי שמעון בר יוחאי: מלך בשר ודם שבונה ארמון לעצמו, נכנסים אנשים לראות את הארמון ואומרים: אילו היו העמודים גבוהים-היה הארמון יפה יותר. אילו היו הקירות גבוהים-כמה נאה היה הארמון. אילו היתה התקרה שונה כמה יפה היה הארמון.

אבל הקב"ה ברא את העולם בשלימות. האם יאמר אדם אילו היו לי שלוש עיניים הייתי נאה יותר? אילו היו לי שלוש ידיים או שלוש רגלים הייתי יותר יפה? אילו הייתי מהלך על ראשי ולא על רגלי היה נאה לי? אילו היו הפנים שלי מאחור כמה נאה הייתי? אף אחד לא מעלה כן על דעתו, כי הכל מסכימים שכל אבר ואבר שברא הקב"ה באדם עשה אותו נאה וטוב כפי הדרוש, במידה, במספר ובצורה הכי טובה שרק יכול להיות.

"ויאמר ה' אלוקים אל הנחש כי עשית זאת ארור אתה...": מבואר כי הוא הנחש הוא יצר הרע והשאלה היא למה נענש הלא הוא נברא ע"מ להיות מסית את האדם והרי עשה את שליחותו?

והתשובה היא שענשו היה על כי פעל גם במעשה שנטל את חוה בידיים ודחפה עד שנגעה בעץ והוא לא נברא אלא להיות מסית בדיבור בלבד ולא במעשה וזה מה שכתוב "כי עשית זאת" שזה הסיבה שנענש שהסית על ידי מעשה. (רעיוני תורה)

"ויפל ה' אלקים תרדמה על האדם": הגמ' מספרת: (סנהדרין ל"ט)

מלך אחד ממלכי הגויים אמר לרבן גמליאל: אלוקים לקח מהאדם צלע בלי רשות, תוך כדי שנתו, ועשה אותה לאשה! הרי כך כתוב בתורתכם "ויפל ה' תרדמה על האדם ויקח אחת מצלעותיו".

אמרה בת המלך לרבן גמליאל תן לי להשיב על דברי אבי. פנתה בת המלך לאביה ואמרה לו: צוה ויביאו לכאן שופט כדי שידון גנב שבא הלילה לארמונו! אמר המלך: ומה עשה אותו הגנב? אמרה בת המלך: הוא לקח מאתנו קנקן של כסף ושם במקומו קנקן של זהב! אמר המלך הלואי ויבוא גנב זה אלינו כל יום! אמרה בת המלך: והרי גם הקב"ה לקח מאדם צלע ונתן לו במקומה אשה שתהיה לו לעזרה בחיים. האם לא היה הדבר טוב וכדאי בשביל אדם הראשון?...

"ויאמר ה' אל הנחש... ארור אתה... על גחונך תלך":

מדוע דווקא נגזר עונש זה על הנחש? שילך על בטנו ללא רגלים? היכן טמון העונש מידה כנגד מידה על שפיתתה את חוה לאכול מעץ הדעת? אלא מבארים מפני שהוא היה הראשון בעולם שהתחיל לשקר, יחס להקב"ה דברים שלא אמרם, שאפילו אסור לנגוע בעץ הדעת. והרי ידוע שלשקר אין רגלים, ולכן מידה כנגד מידה נתקלל שלא יהיו לו רגלים...

סיפר אליהו הנביא זכור לטוב: מעשה בילד שלימדו אביו ספר בראשית. פעם אחת עלה הקיסר לאותה מדינה ותפסו ילד זה בשבי יחד עם חומש בראשית שהיה בחיקו. חבשוהו בבית האסורים והכניסו את ספרו לגנזי הקיסר, ובאו כל גדולי המלכות לקרוא בו ולא ידעו ולא הבינו מאומה. יום אחד נטרפה דעתו של הקיסר ואמר למשרתיו להביא לו את ספר הזכרונות. ומן השמים כיוונו שיוציאו את חומש בראשית. והביאוהו לקיסר ולא הצליחו לקרוא בו. ואמרו לו: זה הספר מספרי ישראל הוא ויש כאן ילד אחד מהם שהוא חבוש בבית האסורים.

הוציאוהו והביאוהו לפני הקיסר, כיון שראה הילד את החומש מיד חיבקו ונשקו וקרא בו לפני הקיסר, והיה מפרשו מ"בראשית" עד "ויכולו השמים". כיון ששמע הקיסר שבחו של הקב"ה איך ברא את עולמו נרפא בדעתו ומיד עמד מכסאו ונשקו לאותו ילד על ראשו ואמר לו: ידע אני שלא מצאנו את הספר אלא בגללך כדי להתירך מבית האסורים. מיד נתן לו כסף וזהב ואבנים טובות ומרגליות לרוב ושיגרו בכבוד גדול אצל אביו.

והלא דברים קל וחומר, ומה ילד זה שלא למד אלא ספר בראשית בלבד זכה לכל זה, הלומד כל חמשה חומשי תורה וכל התורה כולה על אחת כמה וכמה.

בפרשתנו מוזכר לראשונה את ענין השבת, בו שבת ה' מכל מלאכה ביום השביעי. שבת ניתנה לישראל כמו שאנו אומרים בתפילת שבת: ולא נתתו ה' לגויי הארצות... כי לישראל עמך נתתו באהבה. רמז נאה לזה נמצא בפרשתנו.

אם נספור כל אות שביעית מסוף הפסוק "יום השישי ויכלו השמים וגו'" יצא - "ישראל". דהיינו "יום השישי ויכלו השמים והארץ וכל צבאם ויכל אלוקים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה וישבת ביום השביעי וגו'".

"ויקרא ה' אלוקים אל האדם, ויאמר לו איכה -

"לעולם אל יכנס אדם פתאום לבית חבירו. וילמוד כל אדם דרך ארץ מן הקב"ה, שעמד על פתח הגן וקרא לאדם, שנאמר ויקרא ה' אלוקים אל האדם" (מסכת דרך ארץ, פרק ה'. מובא גם בתורה תמימה).

"וייצר ה' אלקים את האדם": מדוע ברא ה' את האדם

ביום שישי לאחר שסיים לברוא את כל מעשי בראשית? הרי האדם נזר הבריאה היה לו להיברא ביום הראשון לבריאת העולם? מתרצת הגמרא (בסנהדרין ל"ה). משל למלך שבנה אולמות בארמונו. תחילה קישט אותם, פיאר אותם, שכלל אותם. ולאחר שהיו מוכנים, הכין בהם סעודה והכניס אורחים בתוך האולמות.

כך הקב"ה תחילה ברא את העולם, קישט אותו בצבא השמים, פיאר אותו בצמחים ובאילנות, בבעלי חיים ובכל יופי שבעולם. לאחר שהיה העולם מקושט ומוכן ברא את האדם שיהנה מכל אשר נוצר עבורו.

"עפר מן האדמה": עיין מה שכתב רש"י ורבי זלמן סורוצקין

זצ"ל ביאר למה נברא מהעפר? שהאדם יהיה מסוגל להתאקלם ולחיות בכל מקום על פני כדור הארץ מקו המשווה ועד הקוטב הצפוני והדרומי.

"ויאמר ה' אל קין למה חרה לך ולמה נפל פניך":

מסופר שפעם באו שני סוחרים לדין תורה לפני הגאון רבי חיים רבה של בריסק. שטחו הסוחרים את טענותיהם. והרב פסק לטובת אחד מהם. רטן הסוחר המפסיד על פסק הדין והשמיע דברי תרעומת שאין הצדק כן. אולם הרב איתן היה בדעתו והורה לסוחר לנהוג כפי שפסק.

לאחר שיצאו שאל בן הרב את אביו מדוע בשבוע שעבר כשפסקת לסוחר המפסיד, על בהמה ששוויה אלפי שקלים שהיא טריפה, קיבל הסוחר את הדין באהבה, והודה לה' בכל לבו שהצילו מאיסור טריפה. ואילו כשרב עם רעהו על סכום אף פחות מבהמה, אין הוא מקבל את הפסק ובא בטענות ובטרונות על הרב? ענה לו אביו הרב: מידת הקנאה היא המעבירה את האדם על דעתו.

אדם מוכן להפסיד אלפי שקלים בידעו כי איש לא נצחו. אולם אם הוא רואה כי חבירו ניצח ונוטל את ממונו, זאת אינו מוכן לסבול! והראיה מפרשתינו, בה נאמר "ויאמר ה' לקין למה חרה לך?" לכאורה לא מובנת השאלה, והרי נאמר קודם לכן "ואל קין ואל מנחתו לא שעה", הקב"ה סירב לקבל את מנחתו, ומהי התמיהה מדוע נפל פניו של קין? אלא הקב"ה שאל את קין: מדוע אתה עצוב? האם משום שלא קיבלתי את מנחתך, או שמא משום שקיבלתי את מנחתו של הבל?...

"ויבא קין מפרי האדמה מנחה לה'": כותב רש"י: מן

הגרוע, ויש אגדה שאומרת זרע פשתן היה.

מפני מה בחר קין להביא מנחתו "זרע פשתן", יותר משאר כל מיני פירות האומה, (עיין בשפתי חכמים).

יתכן לפרש, על פי מאמרם ז"ל במדרש (ב"ר כב, טז) שאמרו קין והבל בואו ונחלוק את העולם, אחד נטל את הקרקעות, ואחד נטל את המטלטלין, (והוא כדמפורש בפסוק: ויהי הבל רועה צאן וקין היה עובד אדמה. כל אחד עסק בחלקו). אמר קין להבל: "הארץ שאתה עומד עליה - שלי היא", אמר לו הבל: "הלבוש שאתה לובש - שלי הוא". זה אמר "חלוצי", וזה אמר "פרח". מתוך כך "ויקם קין אל הבל אחיו ויהרגהו".

הנה, כלפי טענתו של הבל - בעל המטלטלין - לקין, שאתה לובש גז צאן השייכים לי, היתה לו לקין אפשרות שלא להשתמש בשל הבל, שהרי היה לו מגידולי קרקעו "זרע פשתן", שאפשר לעשות ממנו מלבושים, מבלי שיהיה צריך ללבוש את גז צאנו של הבל.

אולי לכן דקדק קין להביא קרבנו "זרע פשתן", מאחר כי בזרע פשתן היתה לו לקין עדיפות ועליונות על הבל, שהבל לא היתה לו אפשרות שלא להשתמש בשל קין, לפרוץ עם צאנו באויר, ומה שאין כן, קין היה יכול ללבוש גם מבלי להיות נצרך להבל. א"כ, מה שבחר ב"זרע פשתן" לקרבן, היה בזה ביטוי עז ל"כחי ועוצם ידי", מאחר שהרי לקח מן הגרוע, ואשר כל חשיבותו הוא בזה שאינו נזקק להבל, שאינו נזקק לשום שותפים אלא "כולה משלי". לכן לא שעה ה' אל קרבנו, אשר נדף ממנו ריח "כוחי ועוצם ידי".

לו היה מבין קין, כי "לה' הארץ ומלואה", והכל לו יתברך, ואינו "נותן משלו" כלום, הלא בודאי שלא היה רואה כל חשיבות ב"זרע פשתן", ולא היה רואה לעצמו פחיתות באשר הוא נזקק לאיזושהי שותפות, כי בכל מקרה לא לו הארץ, אלא "לה' הארץ".

מאידך, הבל הביא "מבכורות צאנו ומחלביהן", לקח את המשובח שברכשו, ולא ראה כל חסרון וגירעון בצאנו שהושבח והתפסם מגידולי הקרקע השייכת לקין, כי לא עלה על דעתו כלל שכאילו וכביכול "משלו" הוא מקריב לה', ולכן הביא מן "בכורות צאנו", היינו ראשית ביכורי הצאן שהם ראשית חלקו, וכן הביא "מחלביהן" - החלק המובחר שניזון והתפסם מחלקו של קין.

לכן שעה ה' אל הבל ואל מנחתו. כי הכרה זו שהכיר בה הבל, היא כל ענין מצוות הבאת ביכורים, מן המובחר מן הראשית, להודיע ולהשריש כי "לה' הארץ ומלואה", והכל שייך לה' יתברך, (כמבואר בספר החינוך). ורק אחרי קיום המצוה, שעשה מעשה עפ"י הכרה והבנה זו, אז - "והארץ נתן לבני אדם" - ניתן רשות לאדם להשתמש.

"מה עשית קול דמי אחיך...": לכאורה 'מה עשית' נראה

כמיותר, אך הכוונה דבדאי עשה מקודם איזה חטא אשר עי"ז נגררה עבירה גדולה הזו כי א"א שיתחיל בעבירה חמורה של רציחה, וז"ש מה עשית דהיינו איזה עבירה עשית קודם אשר גרמה לך לעשות חטא גדול כזה. (הרה"ק רבי נתן דוד משידלובצא זצוק"ל)

"היא נתנה לי מן העץ ואכל": רב אחד נשאל על כך שחז"ל תיקנו שהאיש חייב לתת מזונות לאשתו ולמה לא תיקנו שהאשה חייבת לתת מזונות לבעלה, ותירץ: שכן פעם אחת ניסתה אשה להאכיל את בעלה ועד היום אנו סובלים מזה... (נמלצו לחכי)

"ויהיו כל ימי אדם אשר חי תשע מאות שנה ושלושים שנה וימת": מובא במדרש (ילקוט שמעוני) זה ספר תולדות אדם, העביר לפניו כל הדורות, הראהו דוד, חיים חקוקין לו ג' שעות. אמר לפניו: רבוננו של עולם, לא תהא תקנה לזה? אמר: כך עלתה במחשבה לפני. אמר לו: כמה שני חיי? אמר לו: אלף שנים. אמר לו: יש מתנה ברקיע? אמר לו: הן. אמר לו: ע' שנים משנותי יהיו למזל זה. מה עשה אדם? הביא את השטר וכתב עליו שטר מתנה, וחתם עליו הקב"ה ומטטרון ואדם. אמר אדם: רבוננו של עולם, יפיות זו מלכות וזמירות הללו, נתונות לו במתנה ע' שנה שיחיה ויהא מזמר לפניך. וזה שאמר הכתוב: "הנה באתי במגלת ספר כתוב עלי".

עוד מובא במדרש, שכאשר הגיע זמנו של אדם הראשון למות, כשהוא בן תשע מאות ושלושים שנה, טען כי ימי חייו אלף שנים ועדיין לא הגיע זמנו להיפטר מהעוה"ז. הראה לו הקב"ה שטר שהוא עצמו חתם עליו, שבו התחייב להעניק שבעים משנותיו לדוד המלך. אדם הראשון טען כי הוא חוזר בו ואין הוא מסכים לתת שבעים שנה לדוד המלך. אמר לו הקב"ה, הרי עתיד לצאת ממך איש צדיק, הוא יעקב, שעליו נאמר (מכ"ה ז, כ) "תתן אמת ליעקב" ואם כן עליך לשמור על מידת האמת ש'לא יהא התלמיד גדול מהרב'.

אמר בזה הגאון הצדיק רבי אריה לוי זצ"ל ביאור נפלא, שכל זה רמזו בספר התהלים - ספרו של דוד המלך ע"ה - בפסוק (קמו, ג-ד) "אל תבטחו בנדיבים וגו'... תצא רוחו ישוב לאדמתו וגו' " - "אל תבטחו בנדיבים", זה אדם הראשון שנתן שבעים משנות חייו בנדבה. מדוע אין לבטוח בנדיבים? כי תצא רוחו ישוב לאדמתו ביום ההוא אבדו עשתנותיו, ביום שתצא רוחו ויהיה עליו לשוב לאדמתו, ביום ההוא אבדו עשתנותיו והוא ינסה לחזור בו מהבטחתו, אבל אשרי ש-אל יעקב בעזרו, כי רק על ידי שאמר לו ה' שייצא ממנו יעקב, היה לו לדוד המלך הדבר לעזר, שכך ניתנו לו שנותיו שנדב לו אדם הראשון.. (להתעדן באהבתך)

"ותוצא הארץ דשא": בגמרא (חולין ס"ו.) מובא ששאל רב אסי: מצד אחד כתוב כאן "ותוצא הארץ דשא", ואילו ביום השישי כתוב "וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ"?

ותירץ שבאמת ביום השלישי כבר יצאו דשאים ועמדו על פתח הקרקע, עד שבא אדם הראשון וביקש עליהם רחמים, וירד גשם, וצמחו. ללמדך באה התורה שה' מאד מתאוה לתפילת צדיקים. רבי שמואל הלוי ואזנר זצ"ל סיפר שכשהיו פונים אל הגאון ה"חזון איש זצ"ל במקרה של צרה או איזה גזירה, על פי רוב היה משיב: "נו, הקב"ה רוצה שיתפללו".

בשבת זו יש סגולה של התחדשות, ואפילו לימוד התורה מסוגל להבנה ולהעמקה יתירה לחידושי תורה נעלים ומועילים. על כן מן הראוי שנצל "שבת בראשית זו", שהיא תחילה מבחינת מנוף רוחני להתעלות לכל שבתות השנה. חובה עלינו להקדיש בשבת זו יתר כוחות ללימוד התורה, לגלות חידושי תורה, לקדש שבת זו בקדושה ובטהרה, שהיא תהיה בבחינת מוליך ומביא לכל שבתות השנה.

בשבת בראשית זו יש חשיבות רבתי לכך שכל אדם יבל על עצמו איזו שהיא קבלה לפתיחת חומש בראשית, שתלווה אותו עד פרשת "וזאת הברכה". אין ספק, כי דבר שהוא בבחינת "על הסדר" מדי שבת בשבתו יכול להביא תועלת רבה שאין אנו יכולים להעריך את גודל עוצמתו. בשנים האחרונות רבים קיבלו על עצמם ללמוד מדי שבת את פירושו של רבי חיים בן עטר זצוק"ל, הלא הוא "אור החיים" הקדוש. סיפור נפלא אירע לרב יעקב יוסף אויערבאך שליט"א, רבה של רמת חן, שאף הוא קיבל על עצמו ללמוד את פירושו "אור החיים", והסיבה לכך היא על פי הסיפור הבא:

בשנת תשנ"ח התגלתה מחלה חשוכת מרפא בגופו של נער, בנו של אחד מיקירי ירושלים התורניים. אביו של הנער שמע בעצת חבריו ועלה לבית העלמין בהר הזיתים, שם עמד להתפלל לרפואת בנו ליד קברו של רבי חיים בן עטר זצוק"ל.

משסיים לומר את פרקי התהלים המיוחדים לתפילה על החולה, קיבל על עצמו ללמוד מדי שבת בשבתו בפירוש "אור החיים". לתדהמת הרופאים, הבן החל להתאושש ולא עבר זמן רב עד שהבריא לחלוטין.

זמן קצר לאחר מכן שמע האב כי הרב של רמת חן, הרב יעקב יוסף אויערבאך שליט"א, איבד את מאור עיניו בעקבות החמרה במחלת הסכרת. הרופאים סברו שאין תרופה או טיפול רפואי כלשהו שיכולים להשיב לו את ראייתו. מיהר האיש לבית הרב אויערבאך והציע לו לפקוד את קברו של רבי חיים בן עטר. "ביקש הרב חנינה בעד נפשו שיאירו עיניו כמקודם, כדי שיוכל מכאן ולהבא ללמוד כל שבוע בספר 'אור החיים'".

הרב התקשה להאמין כי ישועתו תבוא ממעשה זה. ברם, לאחר הפצרות מרובות, נסע יחד עם האב להר הזיתים, עמד ליד קברו של הצדיק ושפך ליבו כמים. הוא ביקש שיתעוררו עליו רחמים רבים בזכות הצדיק, שיאירו עיניו כדי שיוכל ללמוד מדי שבת בספר "אור החיים".

בשובו לביתו פתח הרב אויערבאך את הספר. לתדהמתו הבחין כי הוא יכול לראות מעט מעט, כמתוך ערפל. למחרת ניסה שוב ואז כבר ראה יותר טוב, בתוך ימים ספורים נפקחו עיניו לגמרי. הרופאים הודו כי מדובר בנס רפואי של ממש. כמה צדקו חכמי ונציה שכתבו בהסכמתם לספר "אור החיים": "הטועם מיערת דבשו יאירו עיניו, כי כשמו כן הוא: אור החיים".

ר' קדמי בציון הבעש"ט הקדוש

קדמי ביטוחים

**המרכז הארצי
סדר תיק ביטוח
חיים. פנסיה. מסכנתא
תאונות אישיות. אובדן כושר עבודה
מחלות קשות. בריאות. סיעוד.**

5 דקט אלף אלף ואקפאים פירוט

2770 * מתקשרים ומרוויחים...

לע"נ: ר' משה בר גימול,
מרת רחמה בת ביחה,
ר'אברהם נתניהו בר אסתר
רוזה וניסים בני רחמה ז"ל

לעילוי נשמת
קלוד מכלוף בן חסיכה
מיכל בת רינה
זקלן בת ממו ז"ל

לעילוי נשמת
ר' יצחק ונונו בן ממו
ראובן פרץ בן שמחה
רחל בת זהבה ז"ל

לעילוי נשמת
אידה בן זקן בת קמרה
שמעון ונונו בן ממו
ז"ל

לרפואה והצלחת
אליס ונונו בת קמרה,
יונה בת אסתר, אראלה
בת לילי, אריאב בן שרה

לרפואה והצלחת
אהרון רונן בן אליס
ויצחק ונונו ומשפחתו